

KÉMIAI BIZTONSÁG A HÁZTARTÁSBAN

DR. CSENGŐDY KRISZTINA
ORSZÁGOS KÉMIAI BIZTONSÁGI INTÉZET

2012. MÁRCIUS 29.

- 1. Mérgeзések gyerekkorban: kockázat, megelőzés általános megfontolásai, elsősegély,
- 2. Mérgező anyagok csoportjai,
- 3. Ötletek a véletlen mérgeзések megelőzésére

ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

- A környezet többnyire a felnőttek igényei szerint épül fel.
- A gyermekek fizikai aktivitása eltérő a felnőttekétől.
- A gyermekek pszichológiai szempontból másként reagálnak a környezetre, mint a felnőttek.
- A gyermek szokásai a felnőttétől lényegesen eltérőek.
- A fiúk kockázatvállaló attitűdje nagyobb, mint a lányoké.
- Az egyszülős családokban gyakoribb a baleset.
- Alacsony iskolai végzettségű vagy nagyon fiatal anyák gyermekei sérülékenyebbek.
- Szegényes lakáskörülmények között gyakoribb a sérülés.
- A nagyobb családokban többször fordul elő baleset.
- A szülők drogozása (gyógyszer is!), illetve alkoholizmusa kockázatnövelő tényező.

A BEAVATKOZÁS LEHETŐSÉGEI

- Oktatás, készségfejlesztés
- Biztonsági eszközök használata
- Családlátogatás, tanácsadás, személyes kapcsolat jelentősége
- A környezet megváltoztatása
- A termék megváltoztatása
- Jogalkotás, szabályozás, kényszer alkalmazása

TANÁCSADÁS, SZEMÉLYES KAPCSOLAT

- Megoldási javaslatok adott kockázatok elkerülésére
- Személyes kapcsolat jelentősége: növekszik az elmondott tanács súlya, a család számára lehetőség további kérdések tisztázására
- Rendszeres kapcsolattartás: lehetőség az ellenőrzésre, pozitív visszacsatolásra
- Hátrányos helyzetű családok, gyermekek számára különösen pozitív hatást jelent

A KÖRNYEZET MEGVÁLTOZTATÁSA

- Felügyelet
- Mérgező és veszélyes anyagok eltávolítása a gyerekek környezetéből
- Gyógyszerek biztonságos tárolása
- Stb. stb.

A TERMÉK MEGVÁLTOZTATÁSA

- „Gyermekbiztos” kupak helyes alkalmazása 85%-kal csökkentette a mérgezések számát
- Kevésbé vonzó külsejű gyógyszerek
- Kevésbé vonzó külsejű takarítószer

JOGSZABÁLYALKOTÁS, SZABÁLYOZÁS, KÉNYSZERÍTÉS

- A jogszabályok a a baleset-megelőzés nagyon hatékony eszközei (gyógyszerek csomagolása, dozírozása, „gyermekbiztos” kupakok használatának általánossá tétele, növények közösségi helyekre való ültetésének szabályozása)

Mérhetően jól bevált:

- Kerékpáros sisak
- Biztonsági öv használata
- Gyermekülés
- Biztonságos eszközök berendezések az óvodákban, iskolákban, játszótéren
- Közösségi alapú megközelítés:több módszer együttes alkalmazása a legeredményesebb

TERHESSÉG

- Az anya keringésében lévő anyagok a magzat keringésébe is eljutnak.
- A terhesség első három hónapja alatt a szervek kialakulásának időszakában: fokozott kockázat! (következmény: a magzat súlyos károsodása vagy vetélés)
- Bizonyos, a magzat számára ártalmatlan anyagok nem károsítják azonnal és súlyosan az anyai szervezetet. Ilyenkor nincs olyan jel, ami felhívja az anya figyelmét az expozícióra (alkohol, dohányzás, gyógyszerek, drogok, fémekkel való expozíció stb.)

MIKOR GONDOLJUNK ARRRA, HOGY MÉRGEZÉS TÖRTÉNHESETT?

- egyébként egészséges ember hirtelen, különösebb előzmények nélküli rosszulléte;
- az ismert betegségek körébe nem illeszthető tünetek hirtelen kialakulása;
- azonos helyen és időben több személy rosszulléte;
- bizonyos tünetek (ezek azonban más kórképeknél is előfordulhatnak): hányás, hasmenés, eszméletzavar stb.

MELYEK LEHETNEK A MÉRGEZÉS FELISMERÉSÉT NEHEZÍTŐ TÉNYEZŐK?

- a beteg eszméletlen vagy zavart állapota
- a beteg nem tudja, hogy mérgező anyaggal került kapcsolatba, ezért nem említi
- mérgezést szenvedett gyermektől származó információ bizonytalansága (nem tudja, vagy nem meri megmondani, mit evett-ivott meg)
- az esetleges lappangási időt megelőző tünetmentesség;
- öngyilkossági szándékkal történt mérgezés esetén: a viselkedés félrevezető lehet
- többféle mérgező szer egyidejű hatása (többféle gyógyszer, többféle permetszer, többféle gyógyszer, gyógyszer és alkohol)
- egyéb betegségek tüneteit imitáló mérgezés stb.

MIT TEHETÜNK?

- hívjunk segítséget!
- vigyük a szabad levegőre;
- ürítsük ki a száját (cumi, rágógumi, kivehető fogszabályozó stb.), száját töröljük ki;
- helyezzük stabil oldalfekvő állapotba;
- ruházatát lazítsuk meg;
- szemét öblítsük ki tiszta vízzel;
- bőrét mossuk le;
- maradjunk a beteg mellett;
- vigyázzunk, nehogy kárt tegyen magában vagy másban

MIT NEM SZABAD TENNÜNK?

- eszméletlen beteget nem szabad itatni, hánytatni;
- görcsök esetén nem szabad a beteget itatni, hánytatni ;
- ha nem feltétlenül szükséges, ne mozgassuk

NAPI 24 ÓRÁBAN HÍVHATÓ SÜRGŐSSÉGI TELEFONSZÁMOK MÉRGEZÉS ESETÉN

Mentők: 104

- Általános segélyhívó szám: 112
- Egészségügyi Toxikológiai Tájékoztató Szolgálat:
  - 06 80 221199 (ingyenesen hívható, zöld szám)
  - 061 476 6400
  - 061 476 1120

A MÉRGEZÉS FOGALMA

- A mérgezés azon tünetegyüttesek összessége, amelyeket a mérgező veszélyes anyagok nem kívánt toxikus hatásai révén hoznak létre a szervezetben, függetlenül a behatolás módjától.

MÉRGEZÉST OKOZÓ ANYAGOK CSOPORTJAI

- Gyógyszerek
- Ipari és háztartási anyagok
- Növényvédőszeresek, termésmnövelők, irtószeresek
- Gombák
- Mérgező növényesek
- Drogok
- Alkohol

MAGYARORSZÁGON A 2004 ÉS 2010 KÖZÖTT TÖRTÉNT, BEJELENTETT MÉRGEZÉSI ESETEK A 0-14 ÉVES KORCSOPORTBAN

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gyógyszerek	571	743	499	532	582	660	742
Ipari és háztartási szerek	479	401	421	438	465	488	648
Növényvédő- és irtószer-ek, termés-növelő anyagok	95	91	93	116	98	124	126
Gombák	50	52	30	44	37	34	75
Mérgező növények	98	126	101	126	147	153	177

GYÓGYSZERFOGYASZTÁS MAGYARORSZÁGON

Évente
300 millió doboz/10 millió lakos

-havonta két és fél doboz gyógyszer minden személyre!

GYÓGYSZERMÉRGEZÉSEK

- Nagy esetszám, növekvő tendencia az elmúlt évekhez képest
- Veszélyeztetett korcsoportok: 1-4, 4-15 évesek
- Okok: nem megfelelő felügyelet, a kicsik számára vonzó küllemű gyógyszerek, nagy gyógyszerfogyasztást mutató minta a felnőttek körében stb.
- Megelőzés: FELÜGYELET, gyermekbiztos tasakok és kupakok, biztonságos tárolás stb.

SZÍNES FOLYADÉKOK

DE MI IS VAN A FLAKONBAN?

IPARI ÉS HÁZTARTÁSI ANYAGOK

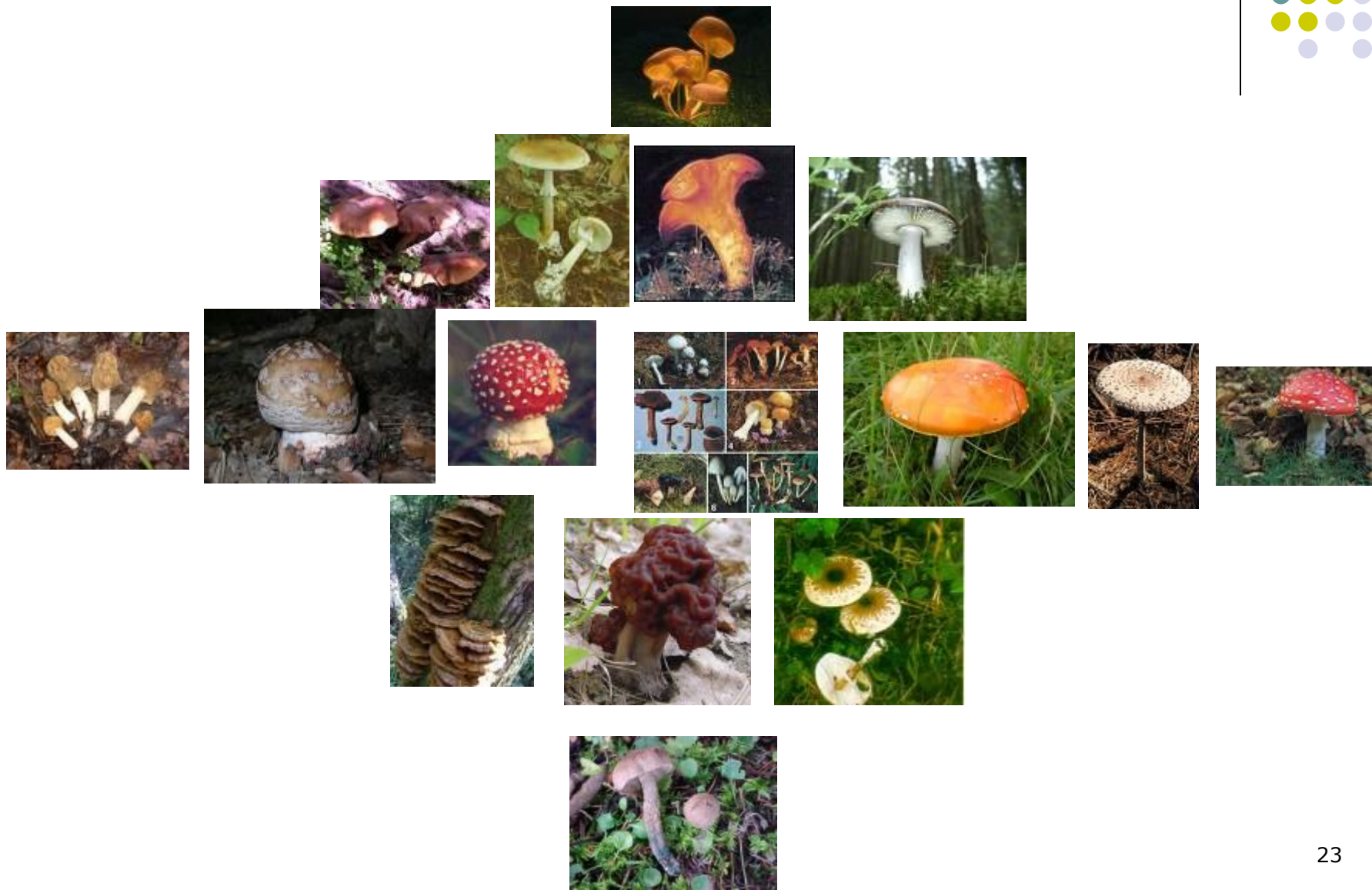
- gázok, fagyálló folyadékok, formaldehid, hypo, háztartási szerek (mosó-, mosogató-, tisztító- és lemosószerek, szappan), lúgok, savak, szerves oldószerek (festékek, hígítók), szénhidrogének (olajfélék)
  - Veszélyeztetett korcsoportok: 1-4, 4-15 évesek
  - Megelőzés: megfelelő felügyelet, gyermekbiztos csomagolás, helyes tárolás.
- (színes termékek külön veszélyt jelentenek)

NÖVÉNYVÉDŐ- ÉS IRTÓSZEREK, TERMÉSNÖVELŐ ANYAGOK

- Szezonális előfordulás
- Erős mérgek!
- Mosatlan gyümölcsök
- Veszélyeztetett korcsoportok: 1-4, 4-15 évesek
- Megelőzés: felügyelet, a permetszerek gondos csomagolása, helyes tárolása, a csomagoláson található utasítások pontos betartása, ételmezés-egészségügyi várakozási idő betartása, gyümölcsök, zöldségek mosása stb.

GOMBÁK

GOMBAMÉRGEZÉSEK

- évente viszonylag stabil esetszám
- szinte mindig családi körben történő mérgezések
- a mérgezést okozó gomba mindig a „gombákat nagyon jól ismerő” rokontól, ismerőstől származik
- nem megélhetési gondokkal küszködő családokban történik a gombamérgezés
- halálos kimenetel!

GOMBATOXIKOLÓGIAI ÜGYELET

- Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központi Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Hivatala

1095 Budapest, Mester u. 81.
tel: 061 456 30 10

- Gombatoxikológusok :

06 / 30 / 22 11 374

06 / 30 / 22 11 373

MÉRGEZŐ NÖVÉNYEK

- Esetszám az elmúlt évek alatt emelkedett
- Veszélyeztetett korcsoport: 1-4 évesek
(tudatmódosító hatású növények: 14-24 évesek)
- Jelentősége: mérgező növény szinte bárhol előfordul: az óvodai kiskerttől a játszótéri parkon és erdőn át az otthoni szobanövényekig.
- Megelőzés: felügyelet, felnőttek és gyerekek oktatása

ÖTLETEK: A MINDENNAPI HASZNÁLAT SORÁN BETARTANDÓ SZABÁLYOK

- A vegyszereket, tisztítószeret, permetszereket, gyógyszereket stb. eredeti csomagolásukban tároljuk. A kiürült vegyszeres palackokat ne használjuk fel más anyag tárolására vagy egyéb célokra.
- A vegyszeres palackok, dobozok kupakját, tetejét gondosan zárjuk vissza. Az ún. „gyermekbiztos” zárok helyes használatára figyeljünk oda.
- Tisztítószerrel vagy permetszerrel végzett munka előtt olvassuk el a csomagoláson található címkét. Tartsuk szemmel a vegyszeres palackot vagy dobozt.
- Véletlen kiömlés esetén gondosan tisztítsuk fel a kiömlött vegyszert. Figyeljünk oda arra, hogy a vegyszeres palack külseje is tiszta és száraz legyen.
- Amint befejeztük a vegyszerrel való munkánkat, zárjuk be gondosan a tartóedényt és tegyük el biztonságos helyre. Ne keverjük össze vegyszereket egymással. Mindig tartsuk készenlétben azokat a telefonszámokat, melyeken segítséget hívhatunk.

ÖTLETEK: GYÓGYSZEREK

- Gyógyszereket csak olyan adagolásban alkalmazzunk, ahogy azt az orvosi előírás vagy a tájékoztató tartalmazza.
- A napi használatban lévő gyógyszereket is biztonságos helyen kell tárolni, hiszen az ágy mellett lévő gyógyszerek is veszélyt jelenthetnek a családban lévő kisgyermekre.
- Ne fogadjunk el másoktól és ne adjunk másoknak gyógyszerelésre vonatkozó tanácsokat. Ilyen esetben mindig orvos tanácsát kell kérni.
- Mindig hívjuk fel a gyermek figyelmét – az életkorának megfelelő módot választva –, hogy a gyógyszer nem édesség, hiszen színük és ízük alapján sokszor összekeverhetők lehetnek.

ÖTLETEK: GYERMEKEK ÉS VEGYSZEREK

- Ne tároljuk a vegyszereket a gyermekek játékaihoz közeli helyen.
- Nagyon fontos, hogy kiemelt figyelmet fordítsunk a környezetünkben élő gyermekekre, akik iránt felelősséggel tartozunk.
- Tároljuk biztonságos, gyermekek számára elérhetetlen, zárható szekrényben a gyógyszereket, vegyszereket, permetszereket stb.
- Az ún. „gyermekbiztos” zárok helyes használatára mindig figyeljünk oda.

ÖTLETEK: PERMETEZÉS, NÖVÉNYVÉDELEM

- Használati útmutatás!!
- Permetszereket kizárólag csomagolásukban, száraz és biztonságos helyen tároljunk.
- Ügyeljünk arra, hogy a csávázott vetőmagokat elkülönítve tároljuk az egyéb használatra szánt vetőmagoktól.
- A csomagoláson található biztonsági előírások betartása! (munkaegészségügyi és élelmezés-egészségügyi előírások).
- Figyelmeztessük a szomszédokat a permetezés megkezdése előtt.
- Tartsuk rendben a permetezéshez használt eszközeinket.
- Ne készítsünk egyszerre több permetszert, mint amennyit egy nap el tudunk használni.
- Permetezés közben tartsunk elérhető helyen vizet és szappant.
- Erősen mérgező permetszer keverésekor vagy használatakor ne legyünk egyedül.
- Rosszullét bármilyen jele esetén azonnal hagyjuk abba a permetezést, és kérjünk segítséget.
- Permetezéshez ne használjunk szennyezett vagy sérült védőfelszerelést.
- A permetszerek keveréséhez használt eszközöket, mércéket ne használjuk más célra.
- Ne permetezzünk erős szélben.
- Használat után tisztítsuk meg a permetezésre használt eszközeinket.
- Permetezés után alaposan mosakodjunk meg, váltsunk ruhát. Ne a kommunális szemétkébe helyezzük el a kiürült permetszeres flakonokat, gyűjtsük össze őket a veszélyes hulladékok begyűjtésére szakosodott hulladékudvarok számára. Információt ilyen hulladékudvarokról a www.humus.hu honlapon, vagy magától a Hulladék Munkaszövetségtől kaphatunk.

ÖTLETEK: VEGYSZERHULLADÉK

- Amennyiben lejárt vegyszert kívánunk megsemmisíteni, informálódjunk ennek helyes módjáról. Segíthet benne a www.humus.hu, vagy maga a Hulladék Munkaszövetség.
- Az általános háztartási hulladéktól elkülönítve gyűjtsük a megsemmisíteni kívánt vegyszereket.
- Tájékozódjunk arról, hogy lakókörnyezetünkben hol gyűjtik a veszélyes hulladékot. A feleslegessé vált vegyszereket itt adjuk le.
- Lomtalanításkor külön készítsük ki a vegyszer-hulladékot, mert az általános háztartási lomoktól elkülönítve történik a begyűjtésük. A lomtalanítás időpontja általában nem ugyanaz, mint a veszélyes hulladékok begyűjtéséé – de ez településenként változó lehet. Ne melegítsük, ne helyezzük nyomás alá, ne sértsük fel semmilyen módon a hulladékba kerülő vegyszeres palackokat, dobozokat.
- Ne a kommunális szemétbe helyezzük el a kiürült permetszeres flakonokat, gyűjtsük össze őket a veszélyes hulladékok begyűjtésére szakosodott hulladékudvarok számára.

ÖTLETEK: KINN A TERMÉSZETBEN

- Rovarcsíprés megelőzésére hasznos lehet, ha hosszú szárú nadrágot, felsőrészt viselünk a szabadban. Ilyenkor kerüljük az erős illatú kozmetikumok használatát, mert esetleg vonzani fogják a rovarokat. Kockázatos lehet, ha korhadt faág, levélkupac alá vagy olyan helyre nyúlunk, amely rovarok, pókok számára rejtőzködésre alkalmas lehet.
- Soha sem szabad gombaszakértő által nem bevizsgált gombát megenni.
- Lehetséges, hogy a lakásban vagy kertben élő dísznövények között mérgezőek is vannak. Gondoskodjunk róla, hogy gyermekek ne érhessék el ezeket – sem magát a növényt, sem lehullott terméseit, elnyílt virágait.
- A természetes környezetben, városi parkokban, még akár játszótérek közelében is élhetnek mérgező növények. Ügyeljünk, nehogy a gyermekek kirándulás, játék közben mérgezést szenvedjenek.
- Igyekezzünk minél több növényfaj meghatározását és tulajdonságait megismerni.

